

Γιώργος Συμπάρδης αδέλφια

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Το τελευταίο ποδαρικό

ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ, στο τραπέζι της κουζίνας μετά το φαί, οι τέσσερίς μας παίζαμε τριάντα ένα. Συνήθως κέρδιζε ο πατέρας μου, κάποτε κι ο κατά τρία χρόνια μεγαλύτερος αδελφός μου, σπάνια η μητέρα μου, σπάνια κι εγώ. Ο πατέρας μου αναγάλλιαζε. Το νέο έτος, το ερχόμενο στρουμπουλό ροζ αγοράκι, έμοιαζε να του χαμογελάει κι εκείνος, που σώριαζε σε ομοιόμορφες μικρές στοίβες τα πενήνταράκια της συντροφιάς, προσώρας μαλάκωνε. Έβαζαν ύστερα εμάς τα παιδιά για ύπνο κι υποδεχόντουσαν τον καινούργιο χρόνο μόνοι τους. Ήξερα ότι λίγο μετά τα μεσάνυχτα ο πατέρας μου έβγαινε κι έκανε μια βόλτα στην αυλή και μέχρι έξω στον δρόμο. Ύστερα ξανάμπαινε στο σπίτι, γιατί κανέναν άλλον δεν εμπιστευόταν, και μας έκανε ποδαρικό.

Πέντε ώρες αργότερα άναβε το φως, μια γυμνή λάμπα ψηλά πάνω από το κεφάλι μου, και ξυπνούσα. Με σκούνταγε η μητέρα μου, που ήταν ακόμη με το νυχτικό. Έφερνε μια καθαρή αλλαξιά και τα παπούτσια τα πρωτοφορεμένα τα Χριστούγεννα και με έβιαζε να πλυθώ και να ντυθώ. Μετά καθόταν απέναντί μου στο τραπέζι. «Θα

κατέβεις ίσια κάτω τη Νικολαΐδου και στην παραλία θα στρίψεις αριστερά, όχι από τα σκοτεινά – απ’ τα φώτα θα πηγαίνεις κι από το πεζοδρόμιο». Ξέρω, ξέρω, της απαντούσα. «Ξέρεις, αλλά κάνεις πάντα του κεφαλιού σου».

Μέχρι να τελειώσω το κολατσιό –ένα φλιτζάνι γάλα και μια φέτα ψωμί– εκείνη γέμιζε το καλύτερο πιάτο της πιατοθήκης της με κουραμπιέδες και μελομακάρονα. Στο κέντρο της πιο μεγάλης, της πάντοτε κολλαρισμένης άσπρης πετσέτας τοποθετούσε το πιάτο. Όρθωνε ύστερα και ένω-νε τις τέσσερις γωνιές της πετσέτας σε λαβή και μου την έδινε στο χέρι. Αν δεν ήμουν υποχρεωμένος να κοιτάζω συνέχεια μπροστά για να προσέχω το πιάτο «σαν τα μάτια μου», όπως μου ’τρωγε τ’ αυτιά η μάνα μου, κι αν μπορούσα να ρίξω μια τελευταία κλεφτή ματιά πίσω, θα την έβλεπα να στέκεται με το νυχτικό στην εξώπορτα και να με σταυρώνει.

Από το σπίτι μας μέχρι το πατρικό της σπίτι μπροστά στη θάλασσα, όποια διαδρομή και να επέλεγα, μιας γεμάτης ώρας δρόμο έκανα. Στο διάβα μου συναντούσα αρκετά κάπως μεγαλύτερα αγόρια αλλά και μερικούς συνομήλικους καθώς και κάνα δυο θαρραλέα κορίτσια, που ακολουθούσαν την ίδια ή αντίστροφη πορεία και κρατούσαν παρόμοια πεσκέσια. Νύχτα είχα ξεκινήσει και νύχτα έφτανα, με τον ουρανό ακόμη γεμάτον αστέρια.

Τη χαρ.auγή του 1957, την τρίτη στη συνέχεια Πρωτοχρονιά που τους χτυπούσα την πόρτα, αντί για τον παππού μου άνοιξε η γιαγιά. Μπήκα, όπως ήξερα, με το δεξί,

πρόφερα τις ευχές που με είχαν ορμηνέψει και, με το πιάτο στο ξυλιασμένο χέρι, υπέμεινα τα φιλιά της.

Πρώτσα πού είναι «ο παππούς ο Χρίστος» –έτσι τον έλεγα– και μου έδειξε την κλειστή πόρτα που οδηγούσε στη σάλα. Άνοιξα και τον είδα καθισμένο στην κεφαλή του τραπεζιού και ντυμένο για άλλη μια φορά, για προτελευταία φορά, με τα καλά του: καινούργια παπούτσια, κοστούμι, κάτασπρο πουκάμισο και μαύρη γραβάτα.

Ο παππούς ο Χρίστος δεν με φιλούσε, μου χάιδευε το κοντοκουρεμένο κεφάλι. Εγώ του φιλούσα το χέρι... «Αχ, μωρέ» έλεγε με παράπονο στη μάνα μου «τόσο πολύ που μου μοιάζει αυτό το παιδί, γιατί δεν μου το βγάλατε Χρίστο;».

Η μόνη ομοιότητα που μπορούσα να διακρίνω εγώ τότε ήταν τα στραβά κανιά και των δυο μας. Παιδικές φωτογραφίες του δεν υπήρχαν για να κάνω τη σύγκριση και έπρεπε να ενηλικιωθώ για να διαπιστώσω ότι μοιάζαμε. Στο μεταξύ μου αρκούσαν οι μαρτυρίες των συγγενών αλλά κι ο μποναμάς. Γιατί το χαρτονόμισμα που μου 'βαζε στην τσέπη, σαν έφευγα, ήταν σημάδι αγάπης ανθρώπου που μεροληπτούσε.

Το πιάτο ξαναγύριζε στο σπίτι μας γεμάτο με τις δίπλες που μόνον η γιαγιά ήξερε να φτιάχνει. Τέτοιες δίπλες δεν ξαναφάγαμε. Τον Φεβρουάριο του '57 ο παππούς χειρουργήθηκε για προστάτη. Πέθανε πέντε μέρες αργότερα κι η γιαγιά, που μετακόμισε στην άλλη κόρη της, έπαψε να τις φτιάχνει.

Λίγο μετά την εγχείρηση, στο νοσοκομείο όπου νοσηλευόταν και σφάδαζε, όταν τον ρώτησα πού πονάει, ο παππούς ο Χρίστος δεν δίστασε, «στη φύση, αγόρι μου» απάντησε, λέξεις που τις θυμάμαι.

Στα νιάτα του υπήρξε κεραμέας και στην Κατοχή ψάρευε και ζούσαν. Ύστερα δούλεψε σε οικοδομές και φορτοεκφορτωτής στο λιμάνι. Όταν το λιμάνι έκλεισε, αγόρασε μια βάρκα και ξαναέγινε ψαράς.

Αρχή μ' έναν σουγιά

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ ΥΠΗΡΞΕ αυτό που λέμε δουλευτής. Χαράματα καβαλούσε το ποδήλατο κι έτρεχε ν' ανοίξει το μαγαζί του. Οι εργατικοί των γύρω οικοδομών και των εργοστασίων της πόλης τον περίμεναν απέξω κι έκαναν ουρά για τον πρωινό καφέ κι ένα παξιμαδάκι, από εκείνα τα εντελώς άγλυκα παξιμαδάκια, σε σχήμα παραλληλόγραμμο, που πιο πολύ ταίριαζαν και συνηθίζονταν τότε στα μνημόσυνα και στις κηδείες. Στις έξι οι πελάτες του δεν έβρισκαν καρέκλα να καθίσουν και στριμωχνόντουσαν όρθιοι μπροστά στον μπουφέ και στις εφτάμισι η μεγάλη αίθουσα του καφενείου άδειαζε. Ήταν η ώρα που περνούσε κι εκείνος στη συνεχόμενη πίσω σάλα της ταβέρνας και στην κουζίνα παραδίπλα και ξεκινούσε το μαγείρεμα.

Τον θυμάμαι να παραλαμβάνει καφάσια με ψάρια και πίννες, δίθυρα όστρακα, θραψερά, που είχαν τότε την τιμητική τους, να αναδεύει κατσαρόλες και να κατεβαίνει στο υπόγειο —ένα μπουντρούμι με χοντρά βαρέλια στη σειρά και χωμάτινο πάτωμα, κατοικημένο από φρόνους, σαμιαμίθια και ποντίκια— και να ανεβάζει τις νταμιζάνες

που πωλούσε χονδρική στα μικρομάγαζα. Μια άλλη εικόνα του είναι να τρέχει με τον δίσκο στο χέρι, καλοκαίρι βράδυ, όταν τα δεκάδες τραπέζια στον προαύλιο χώρο ήταν γεμάτα κόσμο, και να ιδροκοπάει για να προλάβει τις παραγγελίες.

Θυμάμαι και τους δύο βοηθούς του. Στην ταβέρνα τον Μελέτη, έναν αργοκίνητο και μέθυσο, σκέφτομαι σήμερα, γεράκο, που μπορεί να μην ήταν και τόσο γέρος αφού τα μαλλιά του δεν είχαν δα ασπρίσει, και στο καφενείο τον Τζίμη, έναν νεαρό τότε πρώτο ξάδελφο της μητέρας μου, τον μικρό θείο, όπως τον λέγαμε, με τα επίμονα σπυράκια της ακμής και τα πλούσια σπαστά μαλλιά, τα γεμάτα μπριγιαντίνη.

Η ταβέρνα έπαψε να λειτουργεί, επειδή ήταν μικρή και ασύμφορη, τη χρονιά που εγώ άρχισα να πηγαίνω σχολείο. Σταμάτησε κι ο γεράκος να εργάζεται, αλλά εξακολούθωσε να έρχεται τα βράδια και να τα πίνει, κατ' ιδίαν, στην κλειστή πια ταβέρνα, παρέα με έναν ή δύο ακόμα πιστούς της. Εξάλλου μερικά μαγειρέματα συνεχίζονταν, για να παρασκευάζονται οι ουζομεζέδες που πρόσφερε το καφενείο, κι ο Μελέτης μια στο τόσο σηκωνόταν από το τραπέζι κι έδινε ένα χέρι στην κουζίνα. Την ώρα της μεγάλης φούριας, όταν τύχαινε κάποιος από τα μικροταβερνεία της περιοχής να ξεμείνει από κρασί, βοηθούσε και στην πώληση της ρετσίνας, γιατί κάνα δυο φορές τον είχα δει να αγχομαχάει με την νταμιζάνα αγκαλιά στη σκάλα του υπογείου. Το πιο πολύ τον έβλεπα να παραπατάει στη

σκάλα με το δικό του κανάτι της μισής οκάς ή μ' ένα ξέχειλα γεμάτο νεροπότηρο στο χέρι.

Ούτε συγγενής ούτε ξένος. Τόσο συχνά που τον έβλεπα, ο Μελέτης ανήκε σε μια ενδιάμεση κατηγορία και γι' αυτό, ένα βράδυ που ο πατέρας τον έδιωξε βγάζοντάς τον με σπρωξίες από την ταβέρνα, πίστεψα ότι την επόμενη μέρα θα ξαναρχόταν. Πέρασε καιρός, μήνες, ίσως και χρόνος, για να ξανακούσω τ' όνομά του στο τραπέζι όπου τρώγαμε και να μάθω ότι πέθανε.

Στο μεταξύ είχε βρει αλλού δουλειά κι έπαψε να μας έρχεται κι ο νεαρός ξάδελφος της μητέρας μου, ο Τζίμης. Εξακολούθησάμε να τον βλέπουμε από καιρού εις καιρόν στις μεγάλες οικογενειακές συνάξεις (την Καθαρά Δευτέρα, στην αυλή της χήρας μάνας του, γύρω από το πηγάδι και κάτω από την τζιτζιφιιά τους γινόταν η μεγαλύτερη), όμως άλλες φωτογραφίες σαν εκείνες που του άρεσε να βγάζουμε στην κεντρική πλατεία, με τον ίδιο στη μέση και με τον αδελφό μου και μ' εμένα στα δεξιά και στ' αριστερά του, έκτοτε δεν ξαναβγάλαμε.

Μια δεύτερη αλλαγή, που έφερε τα πάνω κάτω σε όσα μέχρι τότε ήξερα, ήταν η απουσία του αδελφού μου τ' απογεύματα και τις αργίες από το σπίτι. Ο Θανάσης, ο αδελφός μου, με το που επέστρεφε από το σχολείο, έτρωγε κι αφού προετοιμάζε στα γρήγορα τα μαθήματα της επόμενης ημέρας έφευγε για το καφενείο, όπου βοηθούσε αναπληρώνοντας τον Τζίμη.

Πήγαινε τότε στην προτελευταία τάξη του δημοτικού

—ήταν τρία χρόνια μεγαλύτερός μου ο Θανάσης— κι οι επιδόσεις του ήταν σπουδαίες. Αρκεί να έβλεπες τα δεκάκια με τα θαυμαστικά στα τετράδιά του της αριθμητικής, κι ακόμα καλύτερα να έβλεπες τις καλλιγραφημένες εκθέσεις του με τα λιγνά, στεγνά γράμματα και τις στοιχισμένες αράδες, χωρίς μουτζαλιές και σβησίματα, χωρίς τα διορθωμένα με κόκκινο μολύβι δικά μου λάθη, για να καταλάβεις. Ο πατέρας μας, που άκουγε από τον δάσκαλο κι από τους άλλους γονιούς στη γειτονιά ότι ο Θανάσης «θα πάει μπροστά», φούσκωνε από περηφάνια. Πίστευε στην πρόοδο, στα γράμματα και στη σκληρή δουλειά, και χαιρόταν για το παιδί του.

Όμως τα παιχνίδια στα οποία με είχε μάθει ο αδελφός μου, τα συνηθισμένα που έπαιζαν τα παιδιά της εποχής και της ηλικίας μας, αλλά που με εμάς τους δυο για παίκτες, στην αυλή του σπιτιού, εξελίσσονταν βίαια, με μώλωπες και γδαρσίματα στα πόδια, στα χέρια και στο κορμί μου, είχαν πάρει τέλος. Η άλλη όψη του Θανάση, του μεγαλύτερου αδελφού που προστάτευε τον μικρότερο στη διάρκεια των πολέμων που ξεσπούσαν ανάμεσα στις συμμορίες, παραέξω και παραπέρα, στους χωματόδρομους και στις αλάνες της περιοχής, μου είχε επίσης λείψει.

Τον έβλεπα για λίγο, αν δεν είχα εν τω μεταξύ αποκοιμηθεί, όταν γύριζε με τον πατέρα από το μαγαζί το βράδυ. Τον παρακολουθούσα που έτρωγε μαζί του στο τραπέζι κι ύστερα, σαν ξαπλώναμε κι έσβηναν τα φώτα, άκουγα την αναπνοή του από το απέναντι κρεβάτι.

Το πρωί περπατούσαμε ο ένας πλάι στον άλλο μέχρι το σχολείο, αλλά το μεσημέρι που σχολούσαμε έφευγα μόνος μου, γιατί εκείνος έμενε πίσω με την παρέα του κι ερχόταν στο σπίτι με καθυστέρηση. Τις φορές που τρώγαμε μαζί, ήταν αδύνατον να τον συναγωνιστώ σε ταχύτητα, κι όταν –σπάνια– υπήρχε στο τραπέζι και κάποιος ή κάτι σαν γλυκό, εκείνος, που αποσπούσε τη μερίδα του λέοντος, προλάβαινε και την αποτελείωνε, ενώ το δικό μου κυρίως πιάτο εξακολουθούσε να είναι μπροστά μου ακόμη σχεδόν γεμάτο.

Με αποζημίωνε με τις σοκολάτες που αγαπούσε κι αγόραζε τις Κυριακές μετά τον υποχρεωτικό εκκλησιασμό. Καθ' οδόν για το καφενείο σταματούσαμε στο ίδιο πάντα κεντρικό περίπτερο της οδού Νικολαΐδου, διάλεγε μια μεγάλη, φανταχτερή και κάθε φορά διαφορετική πλάκα σοκολάτας και μου έδινε ένα μόνο κομμάτι της, κρατώντας για τον εαυτό του τα υπόλοιπα. Περίμενε και χαιρόταν να με βλέπει να ζητάω παρακαλετά και να μου δίνει το επόμενο και το μεθεπόμενο κομμάτι.

Τις πρώτες Κυριακές παραξενεύτηκα, αλλά από ένα σημείο και μετά συνήθισα στην ιδέα ότι του περίσσευαν αυτά τα λεφτά κι έπαψα ν' ανησυχώ για τις κυριακάτικες σοκολάτες.

Η απουσία του έγινε περισσότερο αισθητή την περίοδο των διακοπών του Πάσχα. Ο χρόνος στο σπίτι, με τη μητέρα μου αλλά χωρίς τον Θανάση, έμοιαζε να είναι ατελείωτος και γι' αυτό τη μέρα που μου ζήτησε να τον ακο-

λουθήσω στο μαγαζί, χάριν της παρέας που θα κάναμε και υποσχόμενος «πολύ παιχνίδι», καταχάρηκα.

Για τις πρωινές ώρες της αναδουλειάς με ήθελε, όπως γρήγορα εννόησα, που και για τον ίδιο δεν περνούσαν με τίποτα. Αλλά ακόμα κι αυτό, το να αποζητάει δηλαδή τη συντροφιά μου επειδή δεν μπορούσε να συναντιέται με τους φίλους του, για μένα ήταν κάτι, ενώ κι η χαρά που πήρα από ένα καινούργιο παιχνίδι του δεν ήταν καθόλου λίγη.

Το αιωνόβιο πεύκο, που του προμήθευσε το υλικό για το παιχνίδι, υψωνόταν στο πίσω μέρος του καφενείου. Το καλοκαίρι, με τις μεγάλες ζέστες, κάτω από τη σκιά του έβρισκαν καταφύγιο, κι ας πατούσαν σε χώμα κι όχι στο πλακόστρωτο, αρκετοί πελάτες. Όμως εκείνη τη Μεγάλη Παρασκευή, με το ψιλόβροχο, σ' ένα από τα τραπεζάκια κάτω από το πεύκο καθόμασταν μόνον εμείς οι δύο, κι ο Θανάσης, που είχε αποσπάσει ένα κομμάτι φλούδας από τον κορμό του, έγλυφε με τον σουγιά και μεταμόρφωνε τη φλούδα σε βάρκα. Από μια δεύτερη φλούδα, ξύνοντας γρήγορα κι αφαιρώντας λεπτές σαν ροκανίδια φλοιίδες, έβγαλε ύστερα βαπόρι.

Η βάρκα είχε πάγκο για να κάθονται οι κωπηλάτες και το βαπόρι φουγάρα, κι όσο περισσότερο το περιεργαζόμουν, μυτερή την πλώρη, στρογγυλεμένο το τελείωμα της πρύμνης κι ολόισια καρίνα. Ήθελε ρώτημα αν μ' άρεσαν; «Πάρ' τα για δικά σου», κάτι τέτοιο είπε και μου τα χάρισε. Μου παραχώρησε ύστερα τον σουγιά –γιατί τον ζή-

τησα—, αποκόλλησε για λογαριασμό μου κι ένα κομμάτι από τον φλοιό του πεύκου και περίμενε να δει τι θα κάνω.

Να συγκριθώ μαζί του, επιχειρώντας να αντιγράψω ένα από τα δικά του έργα, ούτε λόγος. Εγώ θα πρωτοτυπούσα φτιάχνοντας ένα ανθρωπάκι. Μ' ένα κεφάλι ολόγιομο φεγγάρι, με τα δυο του πόδια ενωμένα και με τα χέρια κολλημένα στον κορμό. Αυτή τη χοντροκοπιά μπορεί και να την έφερνα εις πέρας αν δεν μου ξέφευγε ο σουγιάς και δεν έμπαινε βαθιά στο ψαχνό πάνω ψηλά στην παλάμη του αριστερού χεριού μου.

Καθεαυτό το ατύχημα δεν ενδιαφέρει. Πλήθος τα σημάδια από κάτι τέτοιους τραυματισμούς στα χέρια, στα πόδια, ακόμα και στα κεφάλια μας. Ούτε και θα πρέπει να τιμωρηθήκαμε ιδιαίτερα, επί τη ευκαιρία. Θυμάμαι όμως ότι κατασχέθηκε ο σουγιάς κι ότι ο μεγαλύτερος αδελφός θεώρησε ως υπεύθυνο τον μικρότερο. Ότι, από εκείνο το Πάσχα και μετά το επεισόδιο με τον σουγιά, ο Θανάσης άρχισε να ξεκόβει. Να αδιαφορεί για τους βαθμούς μου στα σχολικά τετράδια, που μέχρι τότε επιθεωρούσε τακτικά, να μη μου εμπιστεύεται πια τα μικρά του μυστικά, να με παρατάει στον δρόμο όπου βαδίζαμε, για να ενωθεί με κάτι παρές μεγαλύτερων παιδιών που συναντούσαμε, και να εξαφανίζεται.

Η απομάκρυνση ολοκληρώθηκε σαν έκλεισαν τα σχολεία το επόμενο καλοκαίρι, στη διάρκεια του οποίου έφευγε νωρίς το πρωί, μαζί με τον πατέρα μας, κι επέστρεφε από το μαγαζί και πάλι μαζί του, αργά το βράδυ. Χρόνο ελεύ-

θερο να πηγαίνει στη θάλασσα για μπάνιο, τουλάχιστον τις καθημερινές, τις ώρες που το καφενείο άδειαζε και δεν ήταν απαραίτητη η συνδρομή του, είχε. Πήγαινε όμως σε μια άλλη παραλία, στα Βραχάκια, όπου για να φτάσεις ανέβαινες και κατέβαινες έναν λόφο ο οποίος έμοιαζε τότε με βουνό, κι εγώ, που περιοριζόμουνα στην ακτή μπροστά στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς, δεν τον έβλεπα. Τον έβλεπα πολύ λίγο το μεσημέρι, που γύριζε αναφοκοκινισμένος από τον ήλιο και τη θάλασσα, με τα μελιά μαλλιά του γεμάτα αλάτια, που έτρωγε στα όρθια γιατί είχε αργήσει κι έπρεπε να τρέξει στο μαγαζί να σκαντζάρει τον πατέρα μας.

Τον έβλεπα και το βράδυ καμιά φορά, που μ' έπαιρνε μαζί της η μάνα μας και με κάθιζε σ' ένα τραπεζάκι άκρη άκρη, μπροστά στον κεντρικό δρόμο, για να κοιτάζουμε τ' αυτοκίνητα που περνούσαν και να κάνουμε, όπως έλεγε, παρέα. Επάνω του είχα τα μάτια μου –στις δύο πόρτες απ' όπου περίμενα ότι θα εμφανιζόταν με τον φορτωμένο δίσκο–, ελπίζοντας, μάταια, να συναντήσω τα δικά του.

Αλλά κι όταν κόπαζε η δουλειά, στο δικό μας τραπέζι ούτε που πλησίαζε. Πήγαινε και καθόταν στην, αθέατη σ' εμάς, πλευρά της γωνιακής αυλής, στη μεριά του παράδρομου με την πιάτσα των ταξί, κι άκουγε τις κουβέντες που έκαναν οι ταξιτζήδες μεταξύ τους. Κι ένα βράδυ εξαφανίστηκε στο βάθος του παράδρομου και στα σκοτάδια.

Έτσι είπαν οι ταξιτζήδες, όταν βγήκε από το μαγαζί ο πατέρας κι άρχισε να τον αναζητάει, ότι τον είχαν δει να

τρέχει στον χωματόδρομο με τα πέντε έξι σπίτια, που εκατό μέτρα παρακάτω κατέληγε στο μεγάλο αλλά κλειστό πια ελαιοτριβείο και σε αδιέξοδο.

Στ' αριστερά, στην πρόσοψη του χωματόδρομου, το κατάφυτο κτήμα ενός διώροφου αρχοντικού, στη δική μας δεξιά πλευρά, πίσω από έναν μαντρότοιχο, μια χορτολιβαδική έκταση αρκετών στρεμμάτων, και στο βάθος, κατά μήκος της περιφραξής του ελαιοτριβείου, το δάσος με τις βερικοκιές. Όλα εκεί γύρω ήταν τα πιθανά καταφύγια και οι κρυψώνες του Θανάση, σε απόσταση λίγων μέτρων από το καφενείο και τον κεντρικό οδικό άξονα, αλλά και σε βαθύ σκοτάδι.

Ακολούθησα από απόσταση τον πατέρα, που διάνυσε τα δύο τρίτα του χωματόδρομου καλώντας τον να εμφανιστεί. Ήξερε –όπως κι εγώ ήξερα– ότι ο Θανάσης δεν επρόκειτο να υπακούσει και σύντομα ξαναγύρισε στο μαγαζί του.

Πάνω από μία ώρα έλειψε. Γύρισε από την αντίθετη κατεύθυνση, από την πλατεία της πόλης, και χωρίς να πει λέξη στη μάνα μας, που τον ρωτούσε, μπήκε μέσα. Δεν ξέρω τι είπε στον πατέρα. Τον είδα όμως μετά από λίγο που είχε πάρει τη σκούπα και που έπιασε, με το κεφάλι ψηλά, να σκουπίζει.

Έκλεισε το μαγαζί, κι εμείς, μια συνηθισμένη τετραμελής οικογένεια, τα δύο παιδιά μπροστά, οι δυο γονείς πίσω, συντονίζαμε τον βηματισμό μας επιστρέφοντας στο σπίτι, και δεν λέγαμε τίποτα παρά μόνον χαιρετούσαμε τους λιγοστούς εκείνο το καλοκαιρινό βράδυ γνωστούς

συντοπίτες μας κι ετοιμαζόμαστε για το μετά, καθώς δεν θα μας έβλεπε κανείς όταν θα μπαίναμε στο σπίτι.

Ακούγαμε που τον ρωτούσε «πού ήσουν;» ξανά και ξανά, ακούγαμε και τα απανωτά χτυπήματα της λουρίδας του, κι εκείνου απάντηση καμία. «Πες γιατί θα σε σκοτώσω» του έλεγε, «κέρατο» τον αποκαλούσε, κι από το στόμα του Θανάση, εξόν οι ρυθμικοί βόγχοι του, τίποτα.

Η μάνα μας τη μια έκρυβε με τα χέρια το πρόσωπο και την άλλη έκλεινε τ' αυτιά της. Όχι μόνον εκείνη τη φορά, όλες τις φορές: να μην τη βλέπουν και να μην ακούει ήθελε, κι επειδή δεν είχε πού να κρυφτεί και περίπτωση να καταφύγει στην κρεβατοκάμαρά τους ή στο διπλανό δωμάτιο –το δωμάτιο των παιδιών– δεν υπήρχε, κατέφευγε στο κλάμα.

Όταν ο πατέρας μου απόκαμε, απαίτησε να στρωθεί τραπέζι και να καθίσουμε μαζί του. Η μάνα μου κι εγώ για ώρα πολλή κάναμε ότι τρώγαμε. Κι εκείνος το ίδιο. Μέχρις ότου, σαν να θυμήθηκε ξαφνικά κάτι, σηκώθηκε, παρασέρνοντας και την καρέκλα στη φυγή του, και ξαναμπήκε στο δωμάτιο που ήταν ο Θανάσης.

Τι του είπε, γιατί κάτι ειπώθηκε ψιθυριστά εκεί μέσα, δεν έμαθα, και εν πάση περιπτώσει για να πάει, όπως στη συνέχεια πήγε και κλείστηκε, στην κρεβατοκάμαρά τους, αναγκαστικά από το δικό μας διπλανό δωμάτιο θα περνούσε.

Έκλεισα την πόρτα και περίμενα. Ούτε ένα λεπτό. Ύστερα η πόρτα άνοιξε κι εκείνος ρίχτηκε με τις γροθιές του καταπάνω μου. Με τη σάρκα μου που κόλλησε στη δική του και με τα πόδια μου που μπλέχτηκαν αζεδιάλυτα με τα πόδια του αντιμετώπισα τη λύσσα του, με σφικτό ολόκορμο εναγκαλισμό για να μη βρίσκει μέρος ελεύθερο να χτυπήσει. Κάποια στιγμή δεν μπόρεσα άλλο να κρατηθώ, παραδόθηκα. Με έβαλε κάτω, το κεφάλι μου άκουσα, το κεφάλι μου που δονήθηκε και αντήχησε μέσα στο κεφάλι μου από την πρόσκρουση των οστών στο μωσαϊκό. Δεν θα πρέπει να κατάλαβε τι μου συνέβη, χτυπούσε αλύπητα στο στήθος, στο στομάχι, στα πλευρά κι απέδιδε την έλλειψη αντίστασης στην υπεροχή του· του δυνατού, του μεγάλου και προσβεβλημένου αδελφού. Κι εγώ δεν πονούσα ιδιαίτερα, σαν ένα κομμάτι ζυμάρι που εκείνος ζύμωνε και μετάπλαθε με τις γροθιές του ήμουν, μέσα στη σκοτοδίνη για ώρα πολλή· μέχρι που κουράστηκε ή το βαρέθηκε και σταμάτησε.

Τέλη της δεκαετίας του '50 και αρχές του '60, εποχή κατά την οποία θεμελιώνεται η μεταπολεμική Ελλάδα, μεγαλώνουν ο αφηγητής και ο κατά τρία χρόνια μεγαλύτερος αδελφός του Θανάσης. Αυτή είναι η ιστορία τους: η ολωσδιόλου διαφορετική πορεία τους προς την ενηλικίωση και οι συνέπειές της αργότερα, ο ισχυρός δεσμός αίματος που τους ενώνει, αλλά και η αντιπαλότητα και ο ακήρυκτος πόλεμος ανάμεσά τους.

ISBN: 978-618-03-1615-5

9 786180 316155

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81615

